

в рамках оптимізації системи вищих військових навчальних закладів та навчальних підрозділів сектору безпеки вбачається пропозиція підготовки юридичних кадрів для потреб СБ України за другим (магістерським) рівнем вищої освіти з півторарічним терміном навчання.

Крім того, з огляду на необхідність своєчасного та повного впровадження досвіду застосування новел законодавства в практичній діяльності слідчих та оперативних підрозділів СБ України, вбачається за доцільне розширення науково-дослідних підрозділів в органах безпеки, які б здійснювали вивчення та узагальнення передової практики застосування сучасного кримінального та кримінального процесуального законодавства та поширювали позитивний досвід шляхом складання методичних матеріалів, проведення навчальних занять в практичних підрозділах СБ України [3]. Саме тому науковий потенціал Інституту доречно буде спрямувати на вирішення нових завдань (з вивчення та узагальнення практики застосування законодавства), спрямованих на підвищення ефективності функціонування сучасної спеціальної служби.

Список використаної літератури:

1. Про Академію : інформація з офіційного веб-сайту Національної академії Служби безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.ssu.gov.ua/ua/about/Pro-Akademyu.htm>
2. Про Інститут : інформація з офіційного веб-сайту Служби безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssu.gov.ua/ua/pages/99>
3. Система підготовки кадрів для сил безпеки України: проблеми та перспективи розвитку: аналітична доп. / С.В. Сьомін, О.О. Резнікова; за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2016. – 50 с.

ОВЧАРЕНКО О. М.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук

ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПІДСТАВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІ ЗА НЕПРАВОСУДДЯ І ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕННЯ СУДУ ВИЩИМИ СУДАМИ

Одне з найбільш складних питань притягнення суддів до кримінальної відповідальності є тлумачення органом досудового слідства поняття «неправосудність рішення суду». Відсутність законодавчого закріплення зазначеного поняття дає підґрунтя для його суб'єктивного трактування і як наслідок, можливість впливу на суддів шляхом

порушення кримінальних проваджень та проведення у відношенні них слідчих дій. Постає питання: чи справі орган досудового слідства давати належну оцінку неправосудності рішення суду? Адже, в силу статей 126, 129 Конституції України законність процесуальних актів і дій (бездіяльності) суддів, вчинених при розгляді конкретної справи, не може перевірятися за межами передбаченого законом процесуального контролю. Виключне право перевірки законності та обґрунтованості судових рішень має відповідний суд згідно з процесуальним законодавством. Оскарження у будь-який спосіб судових рішень, діяльності судів і суддів щодо розгляду та вирішення справи поза передбаченим процесуальним порядком у справі не допускається.

За змістом ст. 129¹ Конституції України, постанови Пленуму Верховного Суду України від 13 червня 2007 р., № 6 «Про незалежність судової влади» судові рішення є обов'язковим до виконання і тому вважаються законними, доки вони не скасовані в апеляційному чи касаційному порядку або не переглянуті компетентним судом в іншому порядку, визначеному процесуальним законом, в межах провадження справи, в якій вони ухвалені. Оскільки жодним нормативним актом не визначено, як відмежувати «суттєвість» порушення процесуального закону, що тягне за собою лише скасування рішення суду, від підстави, за якої суддя притягається до відповідальності, існує потреба створити для суддів процесуальні гарантії від необґрунтованого притягнення їх до дисциплінарної чи кримінальної відповідальності.

По-перше, відповідно до пп. 6 ч. 1 ст. 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 р. дисциплінарна скарга залишається без розгляду та повертається скаргнику, якщо вона ґрунтується на доводах, що можуть бути перевірені лише судом вищої інстанції в порядку, передбаченому процесуальним законодавством, повертається без розгляду. По-друге, якщо рішення не скасовано або не змінено в судовому порядку, з огляду на принцип незалежності суддів, суддю: (а) не можна звільнити з посади за зміст цього рішення; (б) не можна притягати до кримінальної відповідальності за постановлення завідомо неправосудного судового рішення. Порушувати питання про звільнення судді з посади в подяку дисциплінарної відповідальності або його кримінальну відповідальність за ст. 375 КК України можна лише після скасування або зміни його рішення вищими судовими інстанціями й набуття відповідного рішення статусу остаточного, але для запровадження цього правилу необхідно змінювати законодавство.

По-третє, оцінка змісту судового рішення, зокрема його матеріально-правових аспектів, не може бути предметом дисциплінарного провадження. Якщо ж мають місце допущені суддею порушення матеріального права, справа має пройти всі судові інстанції, а після цього може наставати відповідальність судді за ч. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. (скасування або зміна судового рішення у випадку, коли порушення допущено суддею

внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків). Суттєвим аспектом цього питання є те, що у такому разі законодавство не передбачає автоматичної відповідальності судді, а настає вона лише за наявності скарги (заяви) про неналежну поведінку останнього, подану до органу, що здійснює дисциплінарне провадження або надходження окремої ухвали суду вищої інстанції, в якій констатуються суттєві порушення законодавства з боку судді, виявлені під час апеляційного або касаційного перегляду рішення. Суди апеляційної й касаційної інстанцій теж не зобов'язані вживати заходів реагування в разі виявлення фактів умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків при перегляді судової справи, що можна вважати недоліком чинного законодавства. Можна також зробити ще одне зауваження. Якщо на суддю не подано скарги до органу дисциплінарної влади і якщо рішення не оскаржується в судових інстанціях, значить – незалежно від його змісту – воно задовольняє всі зацікавлені сторони. Отже, не слід порушувати питання про відповідальність судді, оскільки з точки зору суб'єкта права тут порушення його прав і законних інтересів немає, інакше це суперечитиме конституційній засаді обов'язковості судового рішення, презумпції його законності (поки рішення не змінено й не скасовано вищими судовими органами, воно вважається законним) й принципу правової визначеності правовідносин.

По-четверте, предметом дисциплінарного провадження щодо судді мають бути виключно процесуальні порушення, допущені ним під час правосуддя, а також порушення правил суддівської етики, внутрішнього трудового розпорядку суду й антикорупційних стандартів. Застосування суддею матеріального законодавства при розгляді й вирішення справ має бути предметом перевірки виключно вищих судових інстанцій, оскільки тлумачення закону захищено суддівським імунітетом.

По-п'яте, при встановленні під час притягнення судді до відповідальності змістовних дефектів рішення, має бути ініційований його перегляд. Законодавство передбачає перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами лише в разі зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження і скасування цього рішення, що стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, яку належить переглянути. Ці обставини мають бути встановлені вироком суду, що набрав законної сили, а за неможливості ухвалення вироку – підтверджені матеріалами розслідування (ст. 459 КПК України). Установлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення, є підставою для перегляду справи за нововиявленими обставинами за ст. 245 КАС України, ст. 361 ЦПК України й ст. 112 ГПК України. Процесуальне законодавство містить підстави для перегляду рішення суду ВС України при встановленні міжнародною судовою установою (в тому числі Європейським судом

з прав людини), юрисдикція якої визнана Україною, порушення останньою міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом (ст. 237 КАС України), яке відбувається за наявності відповідної скарги (заяви) зацікавленої особи. За наслідками дисциплінарного провадження або звільнення судді перегляд рішення суду неможливий. Щодо дисциплінарного провадження, таке правило виявляється логічним, однак у разі звільнення судді з посади перегляд справи за нововиявленими обставинами має бути передбачений, оскільки йдеться про вчинення проступку, несумісного з високим званням судді.

ХРАПЕНКО О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, адвокат

ТАКТИКА СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ АДВОКАТОМ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Будь яке звернення до суду завжди передбачає велику та ретельну роботу адвоката – представника із процесуальними документами. Ця робота вимагає уваги, наполегливості, грамотності та професіоналізму. У більш досвідчених адвокатів є вже напрацьована тактика роботи із складання процесуальних документів.

Питаннями побудови тактики складання процесуальних документів займалися такі науковці як – О.М. Перунова, В.М. Горшеньова, В.В. Комарова, Ю.І. Мельникова, А.Ф. Шебанова, В.В. Лазарева, Я.П. Зейкан, Д.П. Ватман, В.А. Елизаров, С.Я. Фурса, Є.І. Фурса та інші.

Сам процес складання документів має назву документування. А слово документ з латинської мови перекладається як свідчення або доказ.

Умовно вимоги до будь – якого процесуального документу можна поділити на:

1. Правові (відповідність букві закону);
2. Логічні (послідовний виклад матеріалу);
3. Мовні (граматично правила побудова речень);
4. Психологічні (вплив психологічних аспектів на побудову документу).

О.М. Перунова зазначає, що можна сформулювати загальні ознаки процесуального документа:

- 1) має офіційний характер;